

Beslut för bildande av naturreservatet Söderhamn

Uppgifter om naturreservatet

Naturreservatets namn:	Söderhamn
NVR-id:	2057641
Kommun:	Krokom
Län:	Jämtland
Väggkarta:	152 Östersund
Lägesbeskrivning:	3 km öster om Laxviken och 1 km sydost om Laxsjö
Centrumkoordinater:	N: 7074714 E: 489498 (SWEREF99 TM)
Fastighet:	Del av Västerrottsjön 3:5
Markägare:	Enskild markägare
Förvaltare:	Länsstyrelsen Jämtlands län
Totalareal:	157 hektar, varav 139 hektar produktiv skogsmark

Innehållsförteckning

Länsstyrelsens beslut	3
Syftet med naturreservatet	3
Skälen för beslutet	3
Beskrivning av området	3
Föreskrifter	5
Undantag från föreskrifterna.....	7
Skötselplan	7
Redogörelse för ärendet	7
Ärendets beredning.....	7
Synpunkter på förslaget till beslut	8
Länsstyrelsens bedömning	8
Bedömning och motivering	8
Naturvärdesinventeringar	10
Förenlighet med riksintressen, planer och områdesbestämmelser.....	10
Naturreservatets effekt på ekosystemtjänster	10
Konsekvensutredning	11
Upplysningar	12
Bilagor	14

Länsstyrelsens beslut

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken det område som utmärks på bifogad karta, bilaga 1, som naturreservat.

Beslutet riktar sig till var och en samt fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, vars rättigheter att använda mark- och vattenområden berörs inom reservatsområdet.

Naturreservatets namn ska vara **Söderhamn**

Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara biologisk mångfald och värdefulla naturmiljöer. Särskilt naturvärden knutna till områdets grandominerade naturskog, kalkbarrskog, samt områdets stora inslag av äldre lövträd, ska bevaras och utvecklas.

Syftet uppnås huvudsakligen genom fri utveckling i kombination med småskaliga naturvårdsåtgärder för att gynna naturvärden knutna till lövträd. I igenväxande kulturmark och i ungskog kan naturvårdsinriktade röjningsåtgärder, hägn för skydd mot viltbete och slåtter- eller beteshävd bidra till att bevara och utveckla naturvärden knutna till lövträdsrika miljöer och biologiskt kulturarv. I kalkbarrskog kan skogsbete bidra till att bevara och utveckla dess naturvärden. Syftet uppnås även genom hydrologisk återställning av dikningspåverkad mark.

Skälen för beslutet

Naturreservatets prioriterade bevarandevärden och därmed skälen för beslutet är:

- Äldre lövträd av framför allt asp, sälg och rönn.
- Grandominerad kalkbarrskog med kalkgynnade växter och svampar.
- Grandominerad naturskog präglad av intern beståndsdynamik, inklusive kontinuitet av gamla träd och död ved i olika nedbrytningsstadier.
- Bark- och vedlevande mossor, svampar, lavar och insekter samt hålhäckande fåglar.

Beskrivning av området

Naturreservatet ligger i Krokoms kommun, cirka tre kilometer öster om Laxviken och en kilometer sydost om Laxsjö. Naturreservatet är beläget längs med en svag nordostsluttning mellan Laxsjöflon och Laxsjön. Höjden över havet sträcker sig från ungefär 335 meter vid Laxsjön i norr till 420 meter vid Laxsjöflon i söder. Berggrunden utgörs i huvudsak av kalksten och föllingegråvacka. Jordarten utgörs av morän.

Naturreseptatet är 157,3 hektar stort varav 139,3 hektar utgörs av produktiv skogsmark. Skogsmarken består huvudsakligen av grandominerad naturskog varav cirka hälften är kalkbarrskog med en kalkindikerande kärlväxtflora. Skogen är flerskiktad med träd i olika åldrar, dimensioner och höjder. De flesta träden är mellan 100 och 170 år gamla men även äldre, uppemot 200 år gamla träd, förekommer. Förekomsten av död ved i form av döda liggande träd är tämligen allmän. De flesta av de liggande döda träden har fallit under stormar under det senaste decenniet men det finns även en del äldre död liggande ved. Det finns gott om förrötade träd, det vill säga levande träd som har angripits av vednedbrytande svampar, vilket innebär att tillförseln av död ved i form av rötbrutna lågor kommer att vara god. Lövträdsandelen är generellt låg men utmärkande är inslaget av gamla och mer eller mindre grova lövträd av sälk, asp och rönn som ofta hyser en rik kryptogamflora. En del av de gamla sälgarna är så grova som 80 till 100 centimeter i brösthöjdsdiameter.

Här och var i området finns bestånd med medelålders granskog med ett större inslag av lövträd. Granarna i dessa bestånd är mellan cirka 65 och 110 år gamla. Det finns flera asprika partier i granskogen där asparna ofta förekommer gruppvis i så kallade aspkloner. Även en del björkrika områden finns. Den medelålders skogen har i dagsläget inte särskilt höga naturvärden men det stora inslaget av lövträd medför att skogen har god potential att utveckla höga naturvärden på sikt.

Två mindre områden med ungskog ingår i naturreseptatet. Det ena ligger i nordvästra delen av området. Den äldre skogen avverkades för cirka 20 år sedan och hygget planterades därefter med gran. Flera partier med äldre lövträd lämnades som hänsynsytor vid avverkningen och ungsbogen har idag ett mycket stort inslag av naturligt föryngrad björk, asp och sälk. Det andra området med ungskog återfinns i naturreseptatets nordöstra del. Området avverkades och planterades med gran för cirka 30 år sedan. Även här har ungsbogen ett stort lövträdsinslag men som nästan uteslutande utgörs av björk. Det finns också en del äldre aspar kvar som lämnades vid avverkningen.

Mindre våtmarker som är nordliga utlöpare av den stora våtmarken Laxsjöflon förekommer i södra delen av naturreseptatet. Våtmarkerna har huvudsakligen mossevegetation och är glest bevuxna med tallar. I anslutning till våtmarkerna finns sumpskog som bitvis är lövträdsrik. I sydväst finns ett kärr med rikare vegetation och i kalkbarrskogen förekommer små tydligt kalkpåverkade rikkärr stråkvis.

I centrala delen av området fanns tidigare en gård med namnet Söderhamn som naturreseptatet är uppkallat efter. Större delen av det som tidigare varit inägomark är igenväxt och där står nu blandskog av gran, björk, sälk och asp. Partier med gammal åker- eller ängsmark som ännu inte har växt igen förekommer och där finns rester av hävdgynnad flora, däribland vaxskivlingar *Hygrophorus s.lat.* Såväl i öppnare som i igenväxta delar finns odlingsrösen och några gamla vidkroniga lövträd. Lämningar efter gårdens bebyggelse syns i form av husgrunder.

Skogen i naturreservatet har påverkats av skogsbete samt dimensionsavverkningar i varierande omfattning. Våtmarken i sydvästra delen om området har påverkats av dikning.

Ett flertal rödlistade arter knutna till gammal granskog med kontinuitet av gamla träd och död ved samt till förekomst och kontinuitet av gamla och grova lövträd har hittats i området. Många av de rödlistade arterna är beroende av en jämn och hög luftfuktighet och förekomsten av dessa indikerar att sådana förhållanden råder i naturreservatet.

En mer omfattande beskrivning finns i skötselplanen, bilaga 4.

Föreskrifter

För att uppnå och tillgodose syftet med naturreservatet beslutar Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § första stycket förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. att nedan angivna föreskrifter ska gälla för naturreservatet.

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § andra stycket miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden

Utöver föreskrifter och förbud enligt andra lagar är det förbjudet att inom naturreservatet:

1. uppföra byggnad eller annan anläggning, till exempel vindkraftverk, mast, antenn, luft- eller markledning, bro eller spång,
2. utöka befintlig byggnad eller anläggning,
3. sätta upp tavla, plakat, skylt, göra inskrift eller liknande,
4. anordna upplag, utföra fyllning eller tippning, spränga, schakta, borra, gräva, markbereda, utföra någon annan typ av markbearbetning eller bedriva täkt av något slag,
5. anlägga väg, skoterled, uppställningsplats för fordon, eller liknande anläggningar,
6. dika, kulvertera dike, dämma, eller utföra annan åtgärd som påverkar områdets naturgivna hydrologiska förhållande,
7. utföra skogsvårds- eller skogsskötselåtgärder, eller på annat sätt fälla eller skada träd och buskar, samt flytta eller upparbeta stående och liggande döda träd eller delar av träd,
8. införa för området främmande växt- eller djurart,
9. använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel, tillföra kalk eller andra växtnäringssämnen,
10. placera ut saltstenar i anslutning till källor.

Utan Länsstyrelsens tillstånd är det förbjudet att:

11. rensa diken.

B. Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om vad ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet förpliktas tåla

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla att följande anordningar anläggs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med naturreservatet:

1. utmärkning av naturreservatets yttergränser enligt gällande anvisning,
2. uppsättning och underhåll av informationstavlor vid platser som markeras på karta, bilaga 1,
3. anläggande av vändplan med parkeringsmöjlighet på plats som markeras på karta, bilaga 1,
4. hydrologisk restaurering av dikespåverkad mark inom område som markeras på karta, bilaga 1, inklusive fällning av träd, grävning och framförande av motorfordon, under förutsättning att inget dikningsföretag förhindrar sådana åtgärder,
5. fläckvis utglesning av trädsikt genom avveckling av granar, i lövträdsrika partier inom hela naturreservatet,
6. betesdrift, samt uppförande av de anordningar som är nödvändiga för betesdriften, inom hela naturreservatet,
7. borttagande av såväl levande som döda träd i skogsmark, i samband med betesdrift,
8. uppförande av temporärt vindskydd eller liknande för betesdjur, inom område som markeras på karta, bilaga 1, i samband med betesdrift,
9. röjning av igenväxningsvegetation samt borttagande av träd i äldre kulturmark markerad på karta, bilaga 1,
10. naturvårdande röjningsåtgärder i lövträdsrik ungskog markerad på karta, bilaga 1,
11. uppsättning av temporärt stängsel i lövträdsrik ungskog markerad på karta, bilaga 1,
12. underhåll och uppmärkning av äldre stig/väg markerad på karta, bilaga 1,
13. borttagning av främmande arter genom mekaniska metoder,
14. undersökning och dokumentation av mark, vegetation samt växt- och djurliv i uppföljningssyfte,
15. begränsa och/eller förhindra storskaliga angrepp av åttatandad granbarkborre genom fällning och barkning av färskt angripna granar samt rotkapning och barkning av vindfällda granar. Inga träd ska föras ut ur naturreservatet.
16. byte av vägtrummor i vägar inom naturreservatet om de bedöms utgöra vandringshinder för fisk.

C. Föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas och om ordningen i övrigt i naturreservatet

Utöver vad som annars gäller i lagar och författningar är det förbjudet att inom naturreservatet:

1. plocka och samla in arter av olika slag, med undantag av bär och matsvamp,
2. klättra i boträd, uppehålla sig nära rovfågelbo, lya eller gryt, samla in djur eller på annat sätt medvetet skada eller störa djurlivet,
3. göra åverkan på mark, block, växtlighet, torrträd eller annan död ved,

4. införa och/eller sprida främmande arter och övriga för området icke naturligt förekommande arter.

Undantag från föreskrifterna

A och C-föreskrifterna ovan ska inte utgöra hinder för:

- a) förvaltaren av naturreservatet, eller den som förvaltaren uppdrar åt, att vidta de åtgärder som behövs för att tillgodose syftet med naturreservatet och som framgår av föreskrifterna under B ovan,
- b) att bedriva renskötsel i enlighet med gällande lagstiftning,
- c) jakt enligt Jaktlag (1987:259) och Jaktförordning (1987:905),
- d) fiske enligt gällande lagar och bestämmelser,
- e) underhåll av befintligt jakttorn eller att på samma plats ersätta ett gammalt jakttorn med ett nytt,
- f) fällning och tillvaratagande av mindre träd (högst 10 cm i brösthöjdsdiameter) i gammal kulturmark markerad på karta, bilaga 1, samt röjning av igenväxningsvegetation, hävd genom slätter eller liknande åtgärder inom samma område,
- g) underhåll och uppmärkning av äldre stig/väg markerad på karta, bilaga 1,
- h) normalt underhåll av befintlig väg markerad på karta, bilaga 1, innebörden av normalt underhåll av väg förklaras i bilaga 3,
- i) anläggande av vändplan på plats markerad på karta, bilaga 1,

Efter tillstånd från Länsstyrelsen ska A och C-föreskrifterna ovan inte heller utgöra hinder för:

- j) betesdrift i såväl öppen som skogsklädd mark,
- k) att i samband med betesdrift uppföra temporärt vindskydd eller liknande för betesdjur,
- l) uppförande av jakttorn på ny plats,
- m) röjning av buskar och mindre träd i anslutning till jaktpass i syfte att upprätthålla befintliga siktgator i skog,
- n) skötsel av fornlämningar och kulturlämningar,
- o) genomföra vetenskapliga undersökningar som innefattar insamling av arter eller har annan påverkan på naturmiljön.

Skötselplan

Länsstyrelsen fastställer i enlighet med 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. bifogad skötselplan, bilaga 4, för naturreservatets långsiktiga vård.

Redogörelse för ärendet

Ärendets beredning

Ärendet initierades år 2017 genom en intresseanmälan om formellt skydd av skog. Naturvärdesinventeringar av området utfördes år 2017 och 2018 och vid dessa konstaterades att området har mycket höga naturvärden. Länsstyrelsen beslöt år

2021 att föreslå Söderhamn som naturreservat. Efter godkännande från Naturvårdsverket beställdes värdering, förhandling och inmätning av området.

Uppdragen att värdera objektet och sköta förhandlingen har utförts av auktoriserade konsultfirmor. Värderingen slutfördes år 2022 och överenskommelser om intrångsersättning slöts år 2023.

Under 2024 tog Länsstyrelsen fram ett förslag till beslut om naturreservat. Markägare, ägare av särskild rätt inom området, berörd sameby samt ett flertal berörda myndigheter och intresseorganisationer fick möjlighet att yttra sig över förslaget.

Synpunkter på förslaget till beslut

Fyra yttranden inkom under remisstiden varav ett utan synpunkter.

Krokoms kommun har i yttrande förmedlat ståndpunkten att kommunen generellt är emot inrättande av naturreservat där produktiv skogsmark berörs.

Synpunkter inkom från Sveriges geologiska undersökning (SGU) om att det tydligt bör framgå av reservatsföreskrifterna att undersökning och kartläggning av malmpotentiella områden samt inventering av mineralfyndigheter ska tillåtas när den utförs av statlig myndighet. SGU anser att ett undantag från föreskrifterna bör finnas. Undantaget som SGU föreslår innebär ett generellt undantag för en verksamhet som inte rymms inom syftet för naturreservatsbildningen. Syftet med naturreservatet är att ge ett långsiktigt skydd av området. Föreskrifterna ska återspegla syftet samt det allmänna intresset att bevara området. Att besluta om ett generellt undantag på det sätt SGU föreslår är inte möjligt inom Länsstyrelsens föreskriftsrätt. Föreskrifter om att tillåta en verksamhet som strider mot syftet med naturreservatet kan alltså inte meddelas. Möjlighet att söka dispens från reservatsföreskrifterna finns om behov uppstår.

Svenska Samernas Riksförbund (SSR) inkom med ett yttrande av generell karaktär gällande bildande av naturreservat. SSR skriver bland annat att bildande av naturreservat måste ske med respekt för renskötselrätten och därtill knutna rättigheter samt att det är av stor vikt att länsstyrelsen utgår från renskötselrätten vid utformningen av föreskrifter. Länsstyrelsen har beaktat renskötselrätten i undantag b) från föreskrifterna. Slutligen erinrade SSR att det är av stor vikt att länsstyrelsen beaktar vad berörd sameby framför på förslag till beslut och skötselplan. Berörd sameby har delgivits förslaget till beslut och skötselplan och inte inkommit med några synpunkter.

Länsstyrelsens bedömning

Bedömning och motivering

Naturreservatet Söderhamn utgör ett ur natursynpunkt mycket värdefullt skogsområde med höga naturvärden kopplat främst till gammal grannaturskog med ofta hög luftfuktighet, örtrik kalkbarrskog med stråk av kalkpåverkade rikkärr samt äldre lövträd med hotade bark- och vedlevande arter.

Kalkbarrskog som förekommer i naturreservatet är en nationellt särskilt prioriterad skogstyp för formellt skydd enligt Nationell strategi för formellt skydd av skogsmark från 2017. Länsstyrelsen bedömer också att Jämtlands län har ett särskilt nationellt ansvar för att bevara och restaurera den typ av tydligt kalkpåverkade våtmarker som förekommer i området. En relativt stor del av området är rikt på lövträd och träden hyser ofta en stor mångfald av bark- och vedlevande arter, varav två starkt hotade arter. Länsstyrelsen bedömer att dessa lövträdsrika områden motsvarar skogstypen ”medelålders till sen lövsuccession på frisk mark” som liksom kalkbarrskog är en nationellt särskilt prioriterad skogstyp för formellt skydd.

Initiativet till att formellt skydda området kommer initialt från markägarna, vilket är en ytterligare anledning till att Länsstyrelsen har prioriterat det för formellt skydd.

För att förhindra åtgärder, särskilt olika former av skogsskötsel, som kan skada områdets naturvärden krävs att området får ett formellt och långsiktigt skydd. Mot bakgrund av områdets storlek och behov av naturvårdande skötsel bedömer Länsstyrelsen att bildande av naturreservat är det bästa alternativet för att på lång sikt bevara och utveckla områdets höga naturvärden, vilket följaktligen motiverar Länsstyrelsens beslut att bilda naturreservat.

Länsstyrelsen bedömer att den grandominerade skogens naturvärden i huvudsak bevaras och utvecklas bäst genom fri utveckling utan skötselåtgärder. För de delar av granskogen som utgörs av kalkbarrskog bedöms de särskilda markanknutna naturvärdena gynnas av viss markstörning och av lite ljusare förhållanden än i en fullt sluten skog. Dessa delar har tidigare betats av tamboskap och Länsstyrelsen bedömer att ett återupptag av betesdriften vore gynnsamt för att utveckla detta prioriterade naturvärde. Samtidigt bedöms naturvärdet att till stor del kunna bestå även utan betesdrift. Även kalkbarrskogen har höga naturvärden knutna till naturskogsstrukturer som gamla träd och död ved. Dessa värden bedöms kunna utvecklas med tiden, men för att möjliggöra betesdrift kan den naturliga ökningen av död ved behöva begränsas något. Länsstyrelsen bedömer att ett storskaligt angrepp av den åttatandade granbarkborren riskerar att hota områdets naturvärden i de delar av naturreservatet där höga naturvärden knutna till gran förekommer. Detta eftersom om dessa områden angrips kan många granar dödas samtidigt, vilket kan leda till att den obrutna grankontinuiteten och kontinuiteten av död granved, som många av naturvårdsarterna är knutna till, förstörs. Sådana angrepp ska därför kunna begränsas genom de åtgärder som beskrivs i föreskrifterna.

Historiska dikningsåtgärder inom området har haft en negativ påverkan på naturvärden i såväl rikkärr som kalkbarrskog. Länsstyrelsen bedömer att sådana dikningspåverkade områden bör återställas hydrologiskt. En hydrologisk återställning innebär ett initialt ingrepp i naturmiljön som kan ha negativ påverkan på vissa naturvärden. Denna effekt bedöms dock vara betydligt mindre än den långsiktigt positiva effekten av en hydrologisk återställning. Hydrologisk återställning kommer dock endast att utföras om inget dikningsföretag förhindrar sådana åtgärder.

De prioriterade bevarandevärdena knutna till lövträd utgör en del i en både naturlig och kulturskapad lövrik succession där naturvärdena förändras med tiden. På sikt kommer naturvärdena knutna till lövträd troligen att minska, till förmån för granskogen naturvärden. För att bevara, eller åtminstone förlänga, den lövträdsrika successionen med dess hotade arter bedömer Länsstyrelsen att en småskalig utglesning av trädsiktet, genom avveckling av granar, är en lämplig förvaltningsåtgärd kring utvalda lövträd eller i lövträdsrika bestånd. Länsstyrelsen bedömer också det som prioriterat att inom objektet, på igenväxande kulturmark och i lövträdsrik ungskog, verka för att gynna uppväxten av nya generationer lövträd som med tiden kan ta över mångfalden av bark-och vedlevande arter när dagens generation av gamla lövträd börjar gå ut. Länsstyrelsen bedömer även att en del av den gamla kulturmarken som ännu inte har växt igen kan hållas öppen för att bevara områdets biologiska kulturarv.

Beslutet om naturreservat följer gällande riktlinjer för prioritering av naturreservatsskydd och Sveriges internationella åtaganden om skydd av den biologiska mångfalden, samt Sveriges miljökvalitetsmål. Länsstyrelsen bedömer att beslutet bidrar till att uppfylla miljökvalitetsmålen *Levande skogar*, *Myllrande våtmarker* och *Ett rikt växt- och djurliv*.

Naturvärdesinventeringar

Våtmarken i södra delen av området inventerades vid Länsstyrelsens våtmarksinventering (VMI) där den placerades i näst högsta naturvärdesklass, klass 2.

Förenlighet med riksintressen, planer och områdesbestämmelser

Naturreservatet ligger inom område av riksintresse för vattendraget Ammerån (enligt 4 kap. 6 § miljöbalken).

Gällande översiktsplan för Krokoms kommun antogs 2015. Översiktsplanen anger ingen specifik markanvändning för det aktuella området. Enligt Vindkraft i Krokoms kommun 2010-2011, tillägg till översiktsplan, ligger naturreservatet inom ett område som med stor sannolikhet är olämpligt för vindkraftsutbyggnad.

Länsstyrelsen bedömer att detta beslut är förenligt med en från allmän synpunkt lämplig användning av mark- och vattenresurserna samt med den för området gällande kommunala översiktsplanen. Vidare bedömer Länsstyrelsen att inskränkningarna i enskilds rätt att använda mark eller vatten inte går längre än som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Naturreservatets effekt på ekosystemtjänster

Ekosystemtjänster är alla produkter och tjänster som ekosystemen ger människan och som är grunden till vår välfärd och livskvalitet. Bildandet av naturreservatet Söderhamn har inverkan på ett flertal ekosystemtjänster. I tabell 1 listas de ekosystemtjänster som långsiktigt bedöms påverkas av naturreservatsbeslutet.

Att bevara biologisk mångfald i betydelsen av en mångfald av livsmiljöer, arter och gener ger med stor sannolikhet en positiv påverkan på de flesta av

ekosystemtjänsterna. Detta eftersom det inte alltid är känt hur arterna interagerar och vilka arter som kan vara nyckelarter eller hörnstenar i att upprätthålla de funktionella ekosystem som ligger till grund för ekosystemtjänster. Biologisk mångfald finns endast med under kategori "Stödjande" i tabell 1 men får ses som en viktig del av alla kategorier.

Att formellt skydda natur kan vara negativt för vissa ekosystemtjänster. Inom ramen för regeringens beslutade miljömål har miljö kvalitetsmål och konkreta etappmål satts upp för bland annat formellt skydd av natur. I samband med detta har en övergripande bedömning gjorts av påverkan för vissa ekosystemtjänster såsom till exempel produktion av skogsråvara. En nationell politisk avvägning mellan till exempel virkesuttag och bevarande av skogar med höga naturvärden är alltså redan gjord.

Tabell 1. Bildandet av naturreservatets långsiktiga effekt på ekosystemtjänster där P står för en överlag positiv effekt och N står för en överlag negativ effekt på berörd ekosystemtjänst.

Kategori	Ekosystemtjänst	Effekt
Stödjande	Primärproduktion där växter och bakterier omvandlar oorganiska ämnen till organiska ämnen.	P
	Biologisk mångfald inklusive bevarande av livsmiljöer, hotade arter och andra arter samt genpooler.	P
	Biogeokemiska kretslopp där ekosystemen bidrar till cirkulation av grund- och näringsämnen samt vatten.	P
	Ekologiska samspel i näringsvävans dynamik och evolutionära processer.	P
	Bildande av jordmån vid nedbrytning av växtdelar.	P
	Tillhandahållande av livsmiljöer för populationer av arter med olika funktioner under alla stadier av individernas livscykel.	P
Reglerande & bevarande	Biologisk städning, inklusive vattenrening, samt återföring av mineraler och näringsämnen via mikroorganismer, svampar, växter, djur och alger.	P
	Global klimatreglering genom kolbindning, det vill säga upptag av koldioxid, utförd av växter.	P
	Lokal klimatreglering genom skogars, växters och vattnets reglering av mikroklimat, temperatur och luftfuktighet.	P
	Pollinering och fröspridning via insekter, fåglar och andra djur.	P
	Upprätthållande av markens kvalitet och struktur via rötter, maskar, insekter, växters kvävefixering, svampars minalfixering, med mera.	P
Försörjande	Virke och fibrer.	N
	Bioenergi från skog.	N
Kulturella	Uppskattning av naturen av etiska skäl och som inspirationskälla samt ett naturarv för att bevara naturens egenvärden för framtida generationer.	P

Konsekvensutredning

I enlighet med vad som sägs i 4 och 5 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning, bedömer Länsstyrelsen att föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken innebär så begränsade kostnadsrämsiga och andra konsekvenser att det saknas skäl för en konsekvensutredning av regelgivningen.

Beslut i detta ärende har fattats av länsråd Susanna Löfgren. Vid den slutliga handläggningen av ärendet deltog även funktionschef för naturskydd Annelie Johansson samt handläggare Lisa Linck, den sistnämnde föredragande.

Detta beslut har signerats elektroniskt och saknar därför underskrifter.

Susanna Löfgren

Lisa Linck

Upplysningar

Föreskrifterna under C ovan, enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas, vistas och om ordningen i övrigt inom naturreservatet, gäller omedelbart, även om de överklagas.

Den som vill göra anspråk på ersättning eller kräva inlösen av fastighet ska väcka talan hos mark- och miljödomstolen mot staten inom ett år från det att beslutet på vilket anspråket grundas har vunnit laga kraft vid påföljd att rätten till ersättning eller inlösen annars går förlorad.

Detta beslut ska enligt 27 § förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. kungöras i länets författningssamling och i ortstidningarna Östersundsposten och Länstidningen. Sakägare anses därmed ha fått ta del av beslutet.

Detta beslut påverkar inte rätten till renskötsel på annans mark.

Länsstyrelsen i Jämtlands län är förvaltare av naturreservatet.

Länsstyrelsen ska enligt 2 kap. 8 § miljötillsynsförordningen (2011:13) utöva operativ tillsyn över att naturreservatets föreskrifter följs. Enligt 29 kap. 2 och 2a §§ miljöbalken gäller bland annat att brott mot föreskrift som meddelats med stöd av 7 kap. miljöbalken kan medföra straffansvar. Har någon vidtagit åtgärd i strid mot meddelad föreskrift, kan Länsstyrelsen enligt 26 kap. 9 och 14 §§ miljöbalken vid vite förelägga om rättelse.

Enligt 4 § skogsvårdslagen (1979:429) ska bestämmelser i denna lag eller med stöd av lagen meddelade föreskrifter inte tillämpas i den mån vad där sägs strider mot föreskrifter för naturreservatet. Det innebär till exempel att eventuella vindfällan och stormskadad skog lämnas orörda.

Spontana bränder inom naturreservatets gränser bör släckas omedelbart.

Organiserad verksamhet är tillåten inom naturreservatet, under förutsättningen att själva aktiviteten som bedrivs inte förbjuds i reservatsföreskrifterna och/eller av andra lagar och bestämmelser. Organiserad verksamhet är när en lärare eller

ledare för en organisation/företag planerar att genomföra ett arrangemang med deltagare enligt förutbestämd plan/färdväg/rutt. Det är organisatörens ansvar att bedöma hur planerade aktiviteter kan komma att påverka naturen och andra utövare, samt känna till naturreservatets föreskrifter och naturvärden, miljöbalkens kunskapskrav samt skyldigheter och försiktighetsmått som följer av allemansrätten. Innan en organiserad verksamhet genomförs kan organisatören ta kontakt med naturreservatets förvaltare för att rådgöra om hur verksamheten kan genomföras utan att naturreservatets prioriterade bevarandevärden påverkas negativt.

Länsstyrelsen kan meddela dispens från föreskrifter om det finns särskilda skäl och om det är förenligt med förbudets eller föreskriftens syfte. Utöver föreskrifterna för naturreservatet gäller också generella bestämmelser till skydd för naturmiljön och djurlivet, till exempel:

- hänsynsregler enligt 2 kap. 3 § miljöbalken,
- strandskydd enligt 7 kap. 13-18 §§ miljöbalken,
- fridlysning av alla vilda fåglar och däggdjur samt deras ägg, ungar och bon enligt jaktlagen (1987:259). Vissa andra växt- och djurarter är fridlysta enligt 8 kap. miljöbalken och artskyddsförordningen (2007:845),
- hundhållning enligt 16 § i lagen (2007:1150) om tillsyn av hundar och katter,
- terrängkörning, inklusive generellt förbud mot barmarkskörning, enligt 1 § terrängkörningslagen (1975:1313).

Vid vistelse i naturreservatet ska såväl naturreservatets föreskrifter samt föreskrifter och förbud enligt andra gällande lagar följas. Naturreservatets föreskrifter reglerar verksamheter och åtgärder i naturreservatet men ger i sig inte markägarens tillstånd.

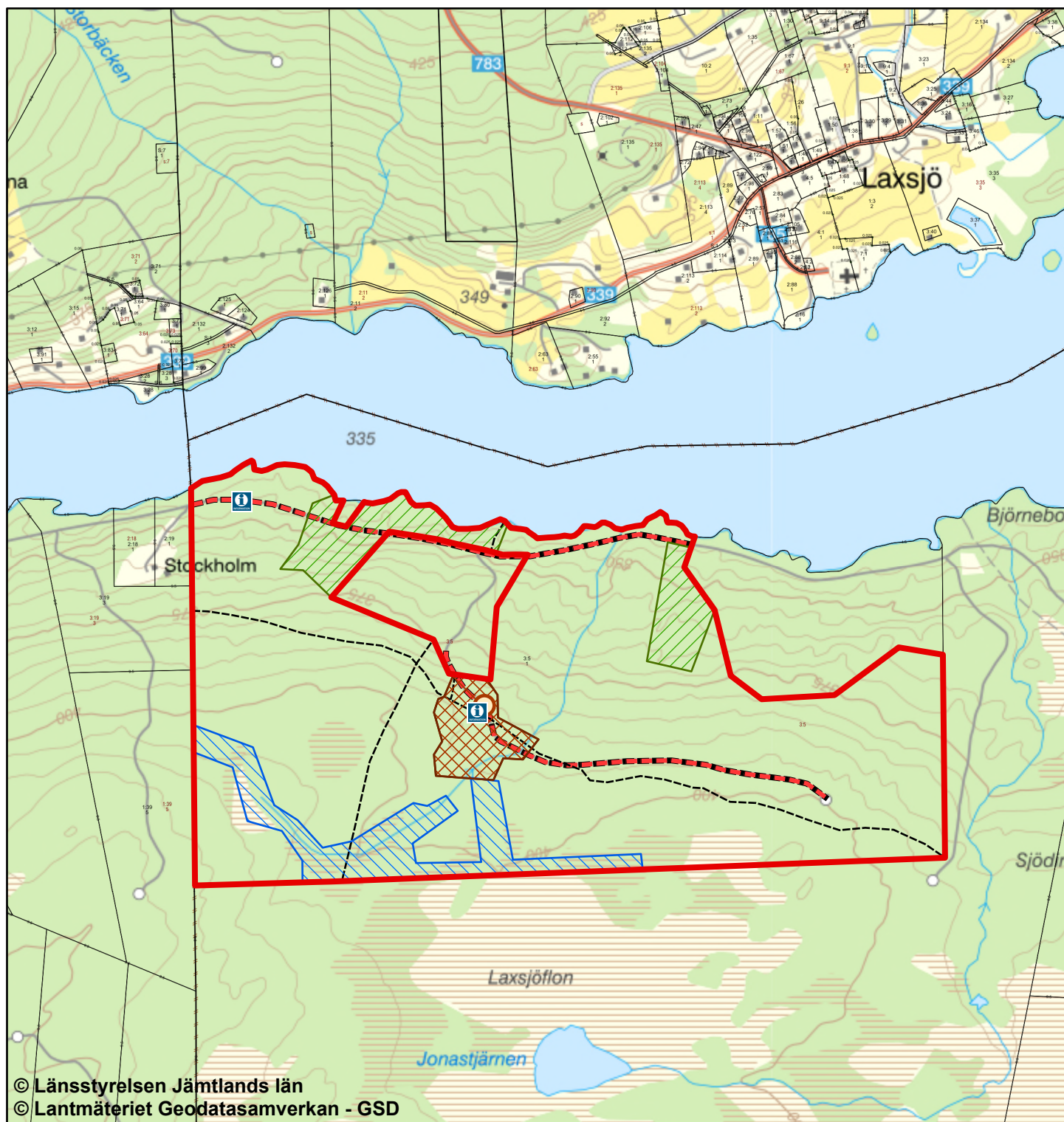
Bilagor

Nr.	Undernivå nr.	Typ av bilaga	Beskrivning
1.		Beslutskarta	Visar naturreservatets gränser samt för vilka olika områden, stigar, vägar, anläggningar med mera som naturreservatets föreskrifter gäller.
2.		Översiktskarta	Visar var i Jämtlands län som naturreservatet ligger
3.		Underhåll av väg	
4.		Skötselplan	
	4a	Skötselplankarta	Skötselplankarta som visar var i naturreservatet den biologiska mångfalden förväntas främjas bäst genom fri utveckling och var den förväntas främjas bäst genom olika typer av skötsel.

Naturreservatet Söderhamn

Beslutskarta

© Länsstyrelsen Jämtlands län
© Lantmäteriet Geodatasamverkan - GSD

- Gräns för naturreservatet Söderhamn
- Informationstavla som omfattas av föreskrift B2
- Vändplan som omfattas av föreskrift B3 samt undantag i)
- Äldre stig/väg som omfattas av föreskrift B12 samt undantag g)
- Väg som omfattas av undantag h)
- Dikningspåverkad mark som omfattas av föreskrift B4
- Äldre kulturmark som omfattas av föreskrift B8, B9 samt undantag f)
- Lövträdsrik ungskog som omfattas av föreskrift B10 och B11

0 500 1 000 m

Skala: 1:15 000

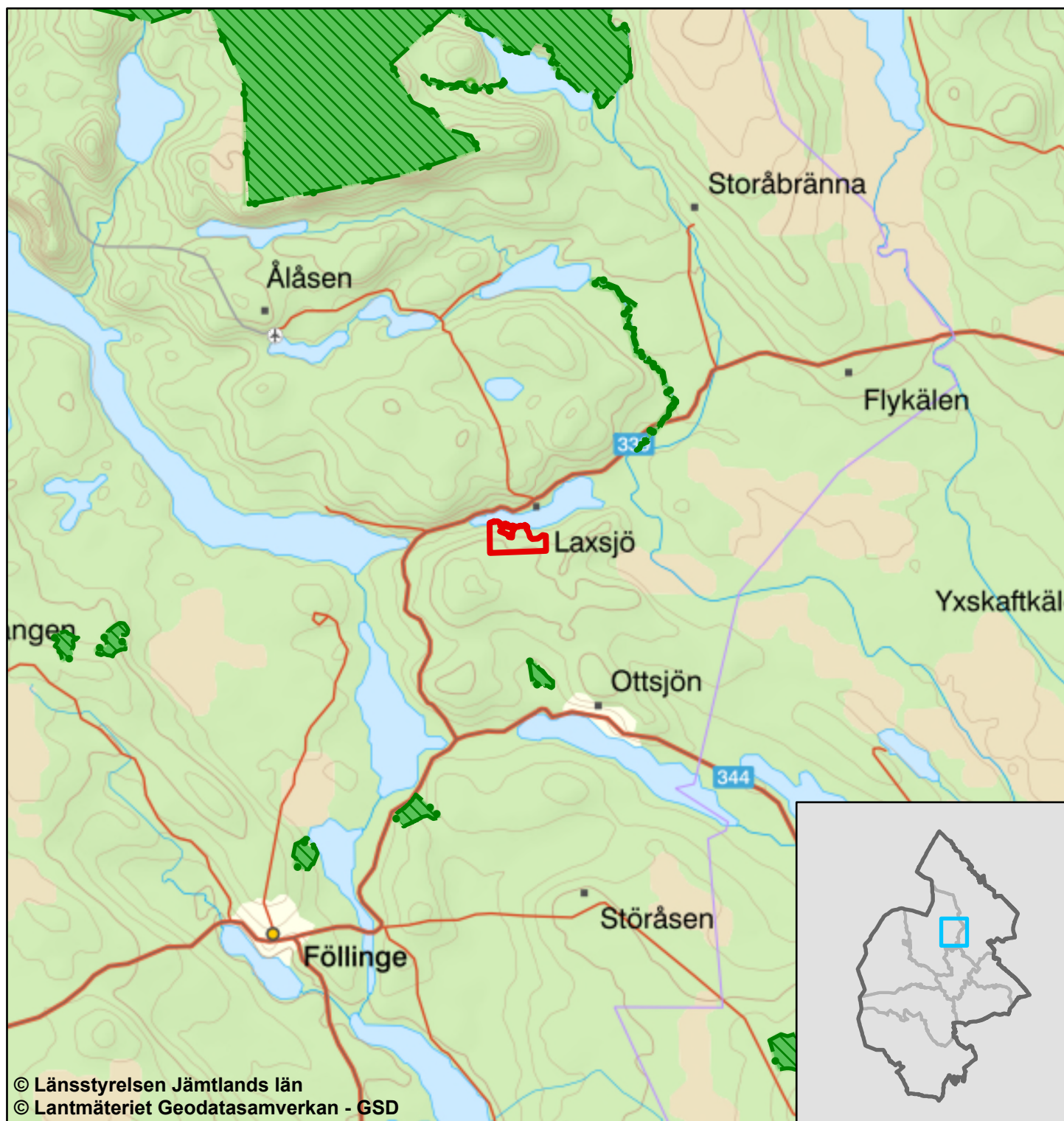

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Dnr: 511-5321-2024

Bilaga 2

Naturreseptatet Söderhamn Översiktskarta

© Länsstyrelsen Jämtlands län
© Lantmäteriet Geodatasamverkan - GSD

 Naturreseptatet Söderhamn
 Övriga naturreseptat

0 10 km

Skala: 1:200 000

Underhåll av väg

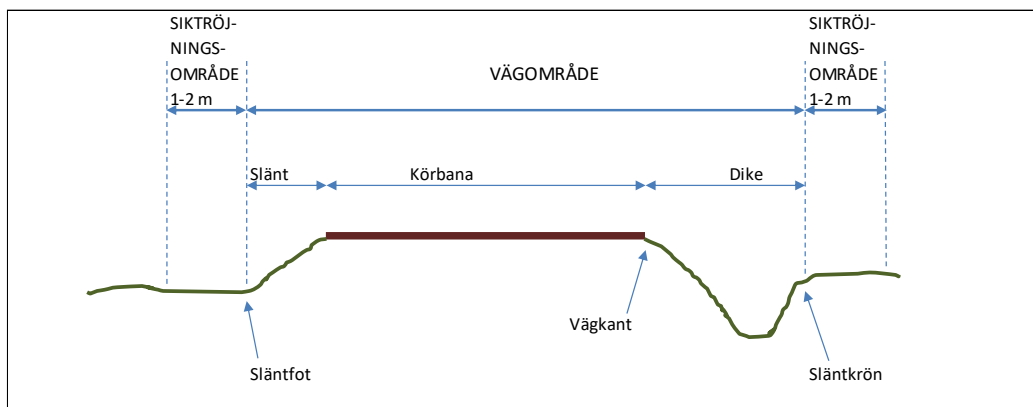
Utan hinder av naturreservatsföreskrifter äger väghållaren rätt att inom vägområdet vidta alla för vägens bestånd och brukande erforderliga åtgärder såsom till exempel dikesrensning, hyvling, grusning, dammbindning, trädfällning, sly- och buskröjning, trumbyten, snöröjning och halkbekämpning.

Det är väghållarens ansvar att den utrustning och de maskiner som används vid underhållsarbeten är rengjorda och att jordmassor från annan plats inte tillförs naturreservatet. Detta för att förhindra spridningen av främmande arter.

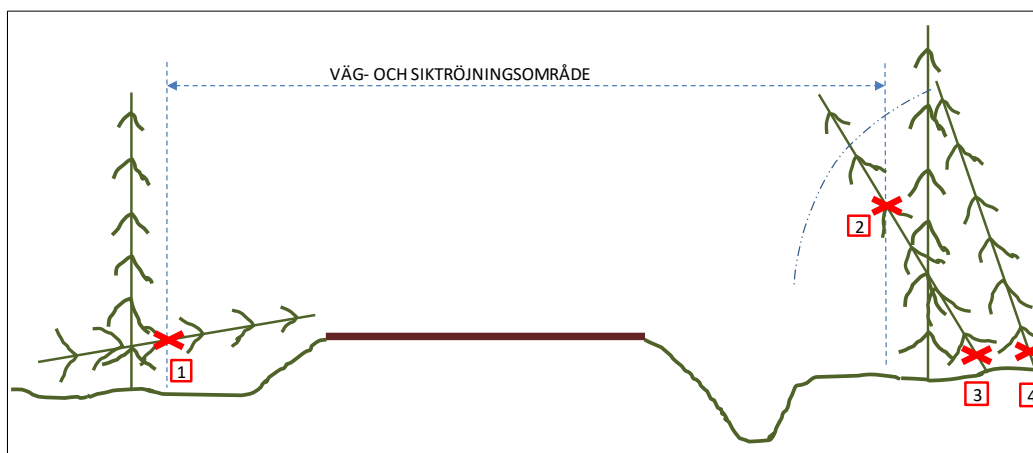
Utan hinder av naturreservatsföreskrifter äger väghållaren vidare rätt att fälla träd och röja sly och buskar utanför vägområdet, inom det så kallade siktröjningsområdet, intill en bredd av en meter där vägen är i huvudsak rak och intill en bredd om två meter i innerkurvor.

Inför större arbeten, till exempel efter omfattande stormfällning eller inför byte av vägtrumma/vägbro i vattendrag, ska Länsstyrelsen underrättas i förväg om de planerade arbetena. I vissa fall kan sådana åtgärder också kräva tillstånd från Länsstyrelsen.

Definitioner av vägområde, siktröjningsområde och väganläggningens olika delar framgår av nedanstående principskiss.

Utan hinder av naturreservatsföreskrifter äger väghållaren rätt att fälla och/eller kapa så kallade farliga kanträd med mera, i enligt med nedanstående principskiss.

Nedfallna träd som inkräktar i vägområde och/eller siktröjningsområde får kapas i gränsen för siktröjningsområdet (1). Lutande träd som inkräktar i vägområde och/eller siktröjningsområde får kapas vid gräns för siktröjningsområdet (2) alternativt vid rot (3).

Lutande träd utanför siktröjningsområdet som riskerar att inkräkta i eller falla in i siktröjningsområdet och/eller vägområdet får kapas vid rot (4).

För samtliga fall gäller att markägaren får ta till vara de delar av fällda och/eller kapade träd, delar av träd med mera, som är inom väg- och siktröjningsområdet. Vid utförande av dessa åtgärder, liksom vid åtgärder för vägens bestånd och brukande i övrigt, ska väghållaren söka minimera åverkan i terrängen, det vill säga i möjligaste mån minimera skada på de naturvärden med mera som naturreservatet syftar till att skydda.

Skötselplan för naturreservatet Söderhamn

Innehållsförteckning

BESKRIVNINGSDDEL	2
Syfte	2
Beskrivning av naturreservatet.....	2
Administrativa data	2
Områdesbeskrivning.....	2
Prioriterade bevarandevärden	5
Åtgärdsprogram för hotade arter eller livsmiljöer	6
PLANDEL.....	7
Skötsel och förvaltning av naturreservatets naturvärden	7
Skötselområde A – Äldre skogsmark samt våtmark (142,1 hektar)	7
Skötselområde B – Lövträdsrik ungskog (10,3 hektar)	8
Skötselområde C – Äldre kulturmark (5,0 hektar).....	9
Skötsel och förvaltning av naturreservatets friluftslivsvärden.....	10
Utmärkning av naturreservatets gräns.....	11
Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder	11
Övriga uppgifter.....	12
Samråd med rennäringsen	12
Uppföljning	12
Tillsyn.....	12
Finansiering av naturvårdsförvaltningen	12
Källförteckning	12

BESKRIVNINGSDDEL

Syfte

Syftet med naturreservatet är att bevara biologisk mångfald och värdefulla naturmiljöer. Särskilt naturvärden knutna till områdets grandominerade naturskog, kalkbarrskog, samt områdets stora inslag av äldre lövträd, ska bevaras och utvecklas.

Syftet uppnås huvudsakligen genom fri utveckling i kombination med småskaliga naturvårdsåtgärder för att gynna naturvärden knutna till lövträd. I igenväxande kulturmark och i ungskog kan naturvårdsinriktade röjningsåtgärder, hägn för skydd mot viltbete och slåtter- eller beteshävd bidra till att bevara och utveckla naturvärden knutna till lövträdsrika miljöer och biologiskt kulturarv. I kalkbarrskog kan skogsbete bidra till att bevara och utveckla dess naturvärden. Syftet uppnås även genom hydrologisk återställning av dikningspåverkad mark.

Beskrivning av naturreservatet

Administrativa data

Naturreservatets namn	Söderhamn
Län	Jämtland
Kommun	Krokom
Fastigheter	Del av Västerottsjön 3:5
Markägare	Enskilda markägare
Areal	157,3 hektar
Förvaltare	Länsstyrelsen i Jämtlands län

Områdesbeskrivning

Landskap och läge

Naturreservatet ligger i Krokoms kommun, cirka tre kilometer öster om Laxviken och en kilometer sydost om Laxsjö. Naturreservatet är beläget längs med en svag nordostsluttning mellan Laxsjöflon och Laxsjön. Sluttningen genombryts av flera fuktstråk i sydnordlig riktning och även av en större bäck som rinner i samma riktning. Terrängen är i allmänhet svagt kuperad. Höjden över havet sträcker sig från ungefär 335 meter vid Laxsjön i norr till 420 meter vid Laxsjöflon i söder.

Geologiska förhållanden

Naturreservatet ligger i den naturgeografiska regionen ”Nordlig boreal barr- och fjällövskog i norra Jämtland”. Berggrunden utgörs av kalksten och föllingegråvacka och jordarten av morän.

Skog

Skogsmarken består huvudsakligen av grandominerad naturskog varav cirka hälften är kalkbarrskog med en kalkindikerande kärlväxtflora. Skogen är flerskiktad med träd i olika åldrar, grovlekar och höjder. De flesta träden är mellan 100 och 170 år gamla men även äldre, uppemot 200 år gamla träd, förekommer. Förekomsten av död ved i form av döda liggande träd är tämligen allmän. De flesta av de liggande döda träden har fallit under stormar under det senaste decenniet men det finns även en del äldre död liggande ved. Det finns gott om förrötade träd vilket innebär att tillförseln av död ved i form av rötbrutna lågor kommer att vara god. Lövträdsandelen är generellt låg men utmärkande är inslaget av de gamla och mer eller mindre grova lövträden av sälg, asp och rönn som ofta hyser en rik kryptogamflora. En del av de gamla sälgarna är så grova som 80 till 100 centimeter i brösthöjd.

Här och var i området finns bestånd med medelålders granskog med ett större inslag av lövträd. Granarna i dessa bestånd är mellan cirka 65 och 110 år gamla. Det finns flera asprika partier i granskogen där asparna ofta förekommer gruppvis i så kallade aspkloner. Även en del björkrika områden finns. Den medelålders skogen har i dagsläget generellt inte särskilt höga naturvärden men det stora inslaget av lövträd medför att skogen har god potential att utveckla höga naturvärden på sikt.

Två mindre områden med ungskog ingår i naturreservatet. Det ena ligger i nordvästra delen av området. Den äldre skogen avverkades för cirka 20 år sedan och hygget planterades därefter med gran. Flera partier med äldre lövträd lämnades som hänsynsytor vid avverkningen och ungskogen har idag ett mycket stort inslag av naturligt föryngrad björk, asp och sälg. Det andra området med ungskog återfinns i naturreservatets nordöstra del. Området avverkades och planterades med gran för cirka 30 år sedan. Även här har ungskogen ett stort lövträdsinslag men som nästan uteslutande utgörs av björk. Det finns också en del äldre aspar kvar som lämnades vid avverkningen.

På delar av den gamla kulturmarken i centrala delen av naturreservatet växer nu granskog med ett stort inslag av sälg, björk och asp.

Våtmark

I södra delen av naturreservatet finns mindre våtmarker som är nordliga utlöpare av den stora våtmarken Laxsjöflon som angränsar till naturreservatet. Våtmarkerna har huvudsakligen mossevegetation och är glest bevuxna med tallar. I anslutning till våtmarkerna finns sumpskog som bitvis är lövträdsrik. I sydväst finns ett kärr med rikare vegetation och i kalkbarrskog förekommer små tydligt kalkpåverkade rikkärr stråkvis.

Naturvårdsarter

Ett trettiotal rödlistade arter, varav tre starkt hotade och fyra hotade, har noterats i naturreservatet. Av dessa är åtta svamparter och 19 lavararter. De rödlistade svamparna, som till exempel harticka *Pellaporus leporinus* (NT) rosenticka *Rhodofomes roseus* (NT) och ullticka *Phellinidium ferrugineofuscum* (NT), är främst knutna till döende eller döda granar. Några av de rödlistade lavarterna förekommer på gamla granar men de flesta växer på gamla lövträd av främst sälg och asp men även på rönn och björk. Lunglav *Lobaria pulmonaria* (NT) och skrovellav *Lobaria scrobiculata* (NT) är till exempel vanligt förekommande. Till de mer exklusiva artfynden i området hör njurlavsknapp *Plectocarpon nephromeum* (EN) som endast

hittats på ett tiotal lokaler i landet samt den sällsynta blekskaftade nållaven *Chaenotheca cinerea* (EN).

Ett flertal signalarter har noterats i området. Ungefär hälften av dessa är kärlväxter som indikerar bördig och/eller kalkhaltig mark samt fuktiga marker påverkade av rörligt markvatten eller källflöden. Kalkindikerande kärlväxter som hittats i naturreservatet är bland annat finbräken *Cystopteris montana* (S), svart trolldruva *Actaea spicata* (S), blåsippa *Hepatica nobilis* (S), tibast *Daphne mezereum* (S), grönkulla *Coeloglossum viride* (S) och skogsnycklar *Dactylorhiza maculata subsp. Fuchsii* (S). Övriga signalarter är främst lavar som förekommer på lövträd, som till exempel bårdlav *Nephroma parile* (S), stuplav *Nephroma bellum* (S) och luddlav *Nephroma resupinatum* (S), och som indikerar en långvarig förekomst av gamla lövträd samt hög och jämn luftfuktighet.

Fågelarter som noterats i området är tretåig hackspett *Picoides tridactylus* (NT), spillkråka *Dryocopus martius* (NT), lavskrika *Perisoreus infaustus*, järpe *Tetrastes bonasia* (NT) och tjäder *Tetrao urogallus*. Naturvårdsarter som hittats i området finns registrerade i Artportalen.

Rödlistade arter kategoriserade enligt ArtDatabanken 2015: EN = starkt hotad, NT = nära hotad. S = Signalart (Skogsstyrelsen 2023).

Kulturhistoria och tidigare markanvändning

Naturreservatet har fått sitt namn efter gården Söderhamn som fanns i området tidigare. Gården har anor från 1700-talet och beboddes permanent fram till slutet av 1930-talet. Under 1940-talet användes gården för fäboddrift och under början av 1950-talet nyttjades boningshuset som boende för skogsarbetare. Från mitten av 1950-talet nyttjades gården återigen för fäboddrift under några år. På den historiska ortofotot från 1960 syns gården och flera öppna partier i det som nu är skogsmark. Boningshuset monterades ned och flyttades 1964. På det historiska ortofotot från 1975 syns att marken runt gården redan har börjat växa igen. Skogsstyrelsen har inventerat området kring Söderhamn inom projektet Skog och Historia (Objekt ID: 1007411). Inventeringen utfördes år 1997 och minst fyra husgrunder och två odlingsrösen hittades vid inventeringen. Den gamla kulturmarken kring gården har till stor del växt igen men det finns fortfarande kvar en del öppnare ytor med gammal åker- eller slåttermark. Ett par gamla färdvägar/stigar finns i naturreservatet. Den ena är den gamla kyrkvägen mellan Laxsjö och Föllinge som leder i nord-sydlig riktning genom naturreservatet strax väster om Söderhamn. Den andra är en gammal fäbodväg som leder in i området från väster och fortsätter till Sjödinbodarna öster om naturreservatet. De gamla stigarna/färdvägarna finns utritade på generalstabskartan från 1913 och 1935 samt på ekonomiska kartan från 1975.

Skogen i naturreservatet har påverkats av skogsbete samt dimensionsavverkningar i varierande omfattning. Våtmarken i sydvästra delen om området har påverkats av dikning

Rennäring

Området där naturreservatet är beläget nyttjas för renskötsel av Jijnjevaerie sameby och utgör vinterland för samebyn.

Friluftsliv

Området används, såvitt Länsstyrelsen känner till, endast i mindre utsträckning för friluftsliv.

Prioriterade bevarandevärden

Naturresevatets prioriterade bevarandevärden och därmed skälen för beslutet är:

- Äldre lövträd av framför allt asp, sälg och rönn.
- Grandominerad kalkbarrskog med kalkgynnade växter och svampar.
- Grandominerad naturskog präglad av intern beståndsdynamik, inklusive kontinuitet av gamla träd och död ved i olika nedbrytningsstadier.
- Bark- och vedlevande mossor, svampar, lavar och insekter samt hålhäckande fåglar.

Åtgärdsprogram för hotade arter eller livsmiljöer

Vid förvaltningen av naturreservatet ska särskild hänsyn tas till av Naturvårdsverket fastställda åtgärdsprogram (ÅGP) för hotade arter eller livsmiljöer. Åtgärdsprogram som är aktuella för detta naturreservat har beaktats i de skötselåtgärder som anges i skötselplanen. Om Länsstyrelsen får ny kunskap om arter eller naturtyper berörda av ÅGP inom naturreservatet ska prioriterade åtgärder för dessa kunna utföras, under förutsättning att de inte bryter mot naturreservatets syfte och föreskrifter.

Tabell 1. Åtgärdsprogram (ÅGP) för hotade arter eller naturtyper som är särskilt viktiga för förvaltningen

Åtgärdsprogram	Kommentar
Kalktallskog	Kalktallskog förekommer inte i naturreservatet men däremot grandominerad kalkbarrskog och åtgärdsprogrammet har beaktats i de skötselåtgärder som anges i skötselplanen.
Hotade arter på asp i Norrland	Ingen av arterna som ingår i åtgärdsprogrammet har noterats i området. Då det finns ett stort inslag av gamla och grova aspar i naturreservatet har åtgärdsprogrammet ändå beaktats i de skötselåtgärder som anges i skötselplanen.
Björklevande vedskalbaggar i Norrland	Ingen av arterna som ingår i åtgärdsprogrammet har noterats i området. Inslaget av gamla och grova björkar i naturreservatet är generellt lågt men förväntas öka med tiden och åtgärdsprogrammet har beaktats i de skötselåtgärder som anges i skötseldelen.

PLANDEL

Skötsel och förvaltning av naturreservatets naturvärden

Naturreservatet har delats in i tre skötselområden (A-C) där den långsiktiga förvaltningen av områdets främst skogliga naturvärden skiljer sig åt.

Skötselområde A – Äldre skogsmark samt våtmark (142,1 hektar)

Beskrivning

Skötselområdet är beläget längs med en svag nordostsluttning mellan Laxsjöflon och Laxsjön och utgörs till större delen av skogsmark. Skogen består huvudsakligen av äldre granskog präglad av hög luftfuktighet varav cirka hälften är kalkbarrskog. Lövträdsandelen i den äldre granskogen är inte särskilt hög men de lövträd som förekommer är gamla och grova och hyser ofta en rik kryptogamflora. Här och var i området finns något yngre bestånd med en högre lövträdsandel. Dessa har god potential att utveckla höga naturvärden knutna till bland annat lövträd på sikt.

Det finns ett flertal källor och fuktstråk i skötselområdet. Det finns även en större bäck som rinner från västra delen av Laxsjöflon norrut mot Laxsjön. Södra delen av bäcken har påverkats av dikning och uträtning men den norra delen är opåverkad. Från centrala delen av området och ner mot sjön har bäcken ett relativt kraftigt vattenflöde och ett naturligt lopp som delvis är tydligt nedskuret, nästan ravinartat, och som här och där flödar ut i flera bäckfåror med översvämnings-/översilningsmark emellan. Vegetationen längs med bäcken är örtrik och indikerar en kalkrik jordmån.

I södra delen av naturreservatet finns mindre våtmarker som är nordliga utlöpare av den stora våtmarken Laxsjöflon som angränsar till naturreservatet. Våtmarkerna har huvudsakligen mossevegetation och är glest bevuxna med tallar. I anslutning till våtmarkerna finns sumpskog som bitvis är lövträdsrik. I sydväst finns ett kärr med rikare vegetation och i kalkbarrskogen förekommer små tydligt kalkpåverkade rikkärr stråkvis.

Skötselområdet har mycket höga naturvärden knutna till den kalkrika jordmånen, naturskogsstrukturer som gamla träd och död ved samt till inslaget av gamla och grova aspar, sälgar och rönnar. Skogen i skötselområdet har fram till slutet av 1950-talet betats av tamboskap. För att gynna kalkbarrskogens markanknutna naturvärden kan skogsbete återinföras. Inför ett återinförande av skogsbete kan luckor behöva öppnas upp i trädsiktet för att få ett ökat ljusinsläpp samt ett förbättrat gräs- och örtuppslag. Även en del liggande döda träd kan behöva tas bort/flyttas innan skogsbete återinförs. För att gynna naturvärden knutna till lövträd kan småskalig avveckling av granar utföras kring utvalda lövträd eller i lövträdsrika bestånd.

Sydvästra delen av skötselområdet har påverkats av dikningsåtgärder. Dessa åtgärder har haft en negativ påverkan på naturvärden i såväl våtmark som kalkbarrskog. Den dikningspåverkade marken bör därför återställas hydrologiskt.

Bevarandemål

Skötselområdet ska bestå av lövträdsrik naturskog och kalkbarrskog samt våtmark. Skötselområdets struktur och sammansättning ska vara präglad av intern beståndsdynamik med stor andel gamla träd, samt rikligt med torrträd och lågor av olika förmultningsgrad. Tillkomsten av olika typer av död ved ska ske kontinuerligt och inga brott i kontinuiteten av äldre levande träd ska ske. Skötselområdet kan även vara präglad av skogsbete med en viss luckighet i trädsiktet. Gamla lövträd ska finnas kvar inom en överskådlig framtid. Våtmarkerna ska ha en naturlig hydrologi och utträdade bäckar ska ha ett naturligt lopp. Den dikningspåverkade marken i anslutning till nuvarande diken ska ha en naturlig hydrologi och vegetation. Det ska finnas rikliga och ej minskande förekomster av för naturtyperna typiska arter främst inom artgrupperna kalkgynnade kärlväxter och marksvampar, bark- och vedlevande svampar och lavar samt hackspettar. Arealen lövträdsrik naturskog och kalkbarrskog med inslag av våtmark ska vara 142,1 hektar.

Förvaltningsinriktning

- Fri utveckling, efter hydrologisk återställning, i kombination med skogsbete samt fläckvis utglesning av trädsiktet kring lövträd och skapande av mindre luckor i kalkbarrskog.

Skötselåtgärder

- Upprättande av plan för hydrologisk återställning samt utförande av åtgärder enligt planen, vilket kan innebära igenläggning av förekommande diken, röjning av igenväxningsvegetation intill diken samt omledning av vatten från diken till gamla bäckfåror.
- Upprättande av plan för skötsel av naturvärden knutna till lövträd samt utförande av åtgärder enligt planen, vilket kan innebära fällning av granar kring utvalda lövträd eller i lövträdsrika bestånd.
- Upprättande av plan för skogsbete samt utförande av åtgärder enligt planen, vilket förutom skogsbete kan innebära utglesning av trädsiktet samt stängsling.
- Vid observation av främmande arter tas växter bort genom mekaniska metoder och djur genom jakt.

Skötselområde B – Lövträdsrik ungskog (10,3 hektar)

Beskrivning

Skötselområdet utgörs av två delområden (B1 och B2) med ungskog av planterad gran med ett stort inslag av naturligt förnygrade lövträd.

Område B1 är 6,5 hektar och utgörs av cirka 20-årig ungskog av gran, björk, asp och sälg. I ungskogen finns gott om partier av äldre lövträd som lämnades som hänsynsytor vid avverkningsen. Kring aspkloner finns en hel del förnygring av asp som delvis har nått över betesfri höjd.

Område B2 är 3,8 hektar och utgörs av cirka 30-årig granskog med ett stort inslag av förnygrad björk. Björkarna har växt tätt och är inte särskilt grova. I sydvästra delen finns några gamla aspar som sparades vid avverkningsen. En viss aspförnygring finns kring asparna men den har betats hårt av vilt.

För att gynna lövträd och skapa heterogena bestånd kan naturvårdande röjning eller fällning av träd utföras i skötselområdet. För att undvika att lövträden betas av vilt kan delar av skötselområdet stängslas in till dess att lövträden har nått betesfri höjd.

Figur 1. Skötselområde B: Lövträdsrik ungskog

Bevarandemål

Skötselområdet ska bestå av lövträdsrik naturskog. Skötselområdets struktur och sammansättning ska så småningom vara präglad av intern beståndsdynamik. Det ska finnas rikliga och ej minskande förekomster av för naturtypen typiska arter, främst inom artgrupperna bark- och vedlevande lavar och svampar, vedlevande insekter samt hackspettar. Arealen lövträdsrik naturskog ska vara 10,3 hektar. I ett längre perspektiv kan skötselområdet komma att uppgå i skötselområde A.

Förvaltningsinriktning

- Fri utveckling i kombination med åtgärder för att gynna lövträd samt när skogen blivit äldre eventuellt även i kombination med skogsbete.

Skötselåtgärder

- Upprättande av plan för skötsel av naturvärden knutna till lövträd samt utförande av åtgärder enligt planen, vilket kan innebära naturvårdande röjning eller fällning av träd och stängsling av delar av skötselområdet. Stängslet tas bort när träden har nått betesfri höjd.
- Införande av skogsbete, i samband med skogsbetesdrift i skötselområde A, när lövträden nått väl över betesfri höjd.
- Vid observation av främmande arter tas växter bort genom mekaniska metoder och djur genom jakt.

Skötselområde C – Äldre kulturmark (5,0 hektar)

Beskrivning

Skötselområdet utgörs av marken kring den gamla gården Söderhamn. Större delen av det som tidigare varit inägomark är igenväxt och där står nu blandskog av gran, björk, sälg och asp. Partier med gammal åker- eller ängsmark som ännu inte har växt igen förekommer och

där finns rester av hävdgynnad flora, däribland vaxskivlingar *Hygrophorus s.lat.* Såväl i öppnare som i igenväxta delar finns odlingsrösen och några gamla vidkroniga lövträd. Lämningar efter gårdens bebyggelse syns i form av husgrunder.

Skötselområdet har god potential att på sikt utveckla höga naturvärden knutna till lövträd. För att undvika att lövträden konkurreras ut av gran och för att gynna insekter och lavar som är beroende av ljusare förhållande kan fällning av granar utföras i skötselområdet. För att bevara områdets kulturmiljövärden kan röjning utföras runt odlingsrösen och husgrunder och en del av den gamla kulturmarken hållas öppen genom röjning. Om skogsbyte återinförs i skötselområde A kan skötselområde C ingå i samma beteshägn.

Bevarandemål

Skötselområdet ska bestå av äldre kulturmark. Skötselområdet kan komma att förändras över tiden beroende på ambition i förvaltningen och nyttjandet av området. Dess biologiska kulturarv i form av till exempel vårdträd, vidkroniga lövträd i solöppna lägen, brynmiljöer och hävdpräglad flora ska finnas kvar i samma eller större utsträckning som idag. De gamla inägorna ska i delar vara öppna utan buskar och träd av igenväxningskaraktär, medan andra delar kan utgöras av en variation av olika igenväxningsfaser. De skogsklädda delarna ska huvudsakligen bestå av luckig och lövträdsrik skog. Området kan med fördel vara präglat av beteshävd. Skötselområdets areal ska vara 5 hektar.

Förvaltningsriktning

- Åtgärder för att bevara och utveckla områdets biologiska kulturarv, åtgärder för att gynna lövträd samt beteshävd.

Skötselåtgärder

- Röjning av igenväxningsvegetation samt borttagande av träd.
- Beteshävd samt uppförande av anordningar som är nödvändiga för detta.
- Upprättande av plan för skötsel av naturvärden knutna till lövträd samt utförande av åtgärder enligt planen, vilket kan innebära avveckling av granar för att gynna lövträd.
- Vid observation av främmande arter tas växter bort genom mekaniska metoder och djur genom jakt.

Skötsel och förvaltning av naturreservatets friluftslivsvärden

Söderhamn är ett förhållandevis okänt utflyktsmål. Området nyttjas så vitt Länsstyrelsen känner till endast i begränsad omfattning för friluftsliv. Genom att området nu ges naturreservatsstatus kommer områdets höga natur- och friluftslivsvärden bli mer kända, vilket kan innebära ett större antal besökare.

Bevarandemål

I anslutning till naturreservatet ska det finnas god information om naturreservatets naturvärden, samt om de bestämmelser som gäller för naturreservatet.

Skötselåtgärder

- Informationstavla för naturreservatet sätts upp vid antingen naturreservatets entré i nordväst eller vid Söderhamn i centrala delen av naturreservatet.

Dessutom ska följande ej prioriterade åtgärder vara möjliga att utföra:

- Underhåll och uppmärkning av äldre stigar/brukningsvägar.
- Anläggande av vändplan med parkeringsmöjligheter vid den tidigare gården Söderhamn.

Utmärkning av naturreservatets gräns

Naturreservatet skall utmärkas i fält enligt Naturvårdsverkets anvisningar.

Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

En översikt av skötselåtgärder som ska genomföras i naturreservatet Söderhamn finns i tabell 2.

Tabell 2. Sammanfattning av skötselåtgärder som bör genomföras i naturreservatet Söderhamn samt när dessa skötselåtgärder bör utföras.

Skötselområde	Skötselåtgärder	Prio	När	Frekvens
Hela naturreservatet	Markering av naturreservatets gränser.	1	Inom 1 år	Återkommande vid behov
Hela naturreservatet	Undanröjande av främmande arter	1	Vid behov	Återkommande vid behov
A	Upprättande av plan för hydrologisk återställning	1	Inom 2 år	Engångsåtgärd
A	Utförande av åtgärder enligt plan för hydrologisk återställning	1	Enligt plan	Enligt plan
A, B och C	Upprättande av plan för skötsel av lövträdsrika miljöer	1	Inom 3 år	En gång
A, B och C	Utförande av åtgärder enligt plan för skötsel av lövträdsrika miljöer	1	Enligt plan	Enligt plan
A, B och C	Upprättande av plan för betesdrift	1	Inom 5 år	En gång
A, B och C	Utförande av åtgärder enligt plan för betesdrift	1	Enligt plan	Enligt plan
C	Röjning av igenväxningsvegetation samt borttagande av träd	1	Inom 3 år	Återkommande vid behov
Friluftsliv	Underhåll och utmärkning av befintliga stigar/färdvägar	3	Inom 5 år	Återkommande vid behov
Friluftsliv	Anläggande av vändplan med parkeringsmöjligheter	3	Inom 5 år	Underhåll vid behov
Friluftsliv	Uppsättning av informationstavla	1	Inom 1 år	

Övriga uppgifter

Samråd med rennäringen

Innan någon större skötselåtgärd genomförs/någon ny anordning anläggs, ska samråd ske med berörd sameby. Samråd ska även ske innan stängsling utförs.

Uppföljning

En uppföljning av beskrivna bevarandemål ska ske för varje skötselområde för bedömning av områdets bevarandetillstånd. Uppföljningsarbetet anges och utförs av Länsstyrelsen eller av denne enligt skrivna avtal utsedd uppdragstagare. Resultat från kommande uppföljning av bevarandestatusen kan eventuellt påkalla en revidering av skötselplan och målindikatorer. Målindikatorer för uppföljning av bevarandemålen för naturreservatets skötselområden anges i ett särskilt dokument kallat uppföljningsplan som fastställs separat.

Tillsyn

Länsstyrelsen ansvarar för fortlöpande tillsyn av att naturreservatets föreskrifter efterlevs.

Finansiering av naturvårdsförvaltningen

Naturvårdsförvaltningen bekostas av Naturvårdsverket genom skötselanslag för biotopvårdande åtgärder, utmärkning av reservatets gränser, områdestillsyn samt löpande underhåll.

Källförteckning

Tryckta källor

Krokoms kommun 2010-2011. Vindkraft i Krokoms kommun. Tillägg till översiktsplan.

Krokoms kommun 2015. Översiktsplan för Krokoms kommun.

Lundqvist, J, 1969: Jordartskarta över Jämtlands län, skala 1:200 000. Sveriges geologiska undersökning, serie nr: Ca 45

Lundqvist J, 1984: Karta över berggrunden i Jämtlands län utom förevarande Fjällsjö k:n, skala 1:200 000. Sveriges geologiska undersökning, serie nr Ba 31

Länsstyrelsen i Jämtlands län och Naturvårdsverket 2002. Våtmarker i Jämtlands län, Del 4 – Krokoms och Strömsunds kommuner. Natur i Jämtlands län, 2002:2.

Naturvårdsverket 2008. Planering av naturreservat – vägledning för beskrivning, indelning och avgränsning. Naturvårdsverkets Rapport 5788.

Naturvårdsverket 2008. Åtgärdsprogram för björklevande skalbaggar på björk i Norrland. Naturvårdsverket rapport 5843.

Naturvårdsverket 2009. Åtgärdsprogram för kalktallskogar 2009-2013. Naturvårdsverket rapport 5967.

Naturvårdsverket 2010. Uppföljning av skyddade områden i Sverige. Riktlinjer för uppföljning av friluftsliv, naturtyper och arter på områdesnivå. Naturvårdsverkets Rapport 6379.

Naturvårdsverket 2010. Åtgärdsprogram för hotade arter på asp i Norrland. Naturvårdsverket rapport 6393.

Naturvårdsverket 2013. Förvaltning av skogar och andra trädbärande marker i skyddade områden. Naturvårdsverket Rapport 6561.

Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet och Handisam 2013. Tillgängliga natur- och kulturområden. En handbok för planering och genomförande av tillgänglighetsåtgärder i skyddade utomhusmiljöer. Naturvårdsverket Rapport 6562.

Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen 2005, reviderad 2017. Nationell strategi för formellt skydd skog.

Skogsstyrelsen 2023. Komplette förteckning över Skogsstyrelsens signalarter, version 2023-1. Skogsstyrelsen, Jönköping

Sveriges Geologiska Undersökning 1984. Karta över berggrunden i Jämtlands län utom förevarande Fjällsjö k:n.

Källor på internet

Artdatabanken och Naturvårdsverket. Artportalen. www.artportalen.se.

Lantmäteriet. Historiska kartor. <http://historiskakartor.lantmateriet.se>.

Naturvårdsverket. Biologisk mångfald. <https://www.naturvardsverket.se/Sa-mar-miljon/Vaxter-och-djur/Biologisk-mangfald/>

Naturvårdsverket. Process att bilda naturreservat. <https://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning/Skyddad-natur/Naturreservat/Process-att-bilda-naturreservat/>.

Naturvårdsverket. Vägledning för arbetet med att bilda naturreservat. <http://naturvardsverket.se/sv/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning/Skyddade-omraden/Process-att-bilda-naturreservat/#planera>

Riksantikvarieämbetet. Fornminnesregistret. Forsök: <https://app.raa.se/open/forsok/>

Sametinget. Underlag för planer. www.sametinget.se/8382 Kartor över Riksintresse, strategiska platser och årstidsland

Skogsstyrelsen. Skog och Historia inventeringen. <https://www.skogsstyrelsen.se/sjalvservice/karttjanster/geodatatjanster/>

Sveriges lantbruksuniversitet (SLU). Rödlistade arter i Sverige. www.artfakta.se.

Övriga källor

Berggrundsdata över Jämtlands län, hämtad från SGUs berggrundsdatabas 2024-01-15. © Sveriges geologiska undersökning (SGU)

Jordartsdata över Jämtlands län, hämtad från SGUs jorddatabas 2024-01-15. © Sveriges geologiska undersökning (SGU)

Länsstyrelsen i Jämtlands län. Länsstyrelsen naturvärdesinventeringar. Uppgifter från markägare.

Foto: Länsstyrelsen Jämtlands län

Naturreseptatet Söderhamn Skötselplankarta

